

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תמ"ש 29096/07/14

בפני : כב' סגן הנשיאה, השופט אלון גביון

התובע
פלוגי
ע"י ב"כ עו"ד בנימיני

נגד

הנתבעת אלמונית
ע"י ב"כ עו"ד פודגייצקי

פסק דין

בתובענה שבפני עותר התובע לביטול או לחילופין להפחתת חיובו במזונות ילדיו בטענה כי אלו מסרבים לקשר עמו.

רקע כללי:

1. התובע והנתבע (להלן יקראו יחדיו: "הצדדים") הינם ההורים של הילדים (להלן: "הילדים").

XXX יליד 98 (בגיר בעת מתן פסק הדין).

XXX ילידת 01 (כבת 16 שנים בעת מתן פסק הדין).

2. מזונות הילדים הוסדרו בפסק דינו של כבוד השופט טפרברג מיום 11/11/07 בתמ"ש 6750/06.

במסגרת פסק הדין הנ"ל חויב האב במזונות ילדיו גם במהלך שירות צבאי
ו/או שירות לאומי שלהם.

3. במרוצת השנים התנהלו בין הצדדים הליכים משפטיים רבים, ולהלן חלקם:

א. ביום 12/6/11 הגיש התובע תובענה בתמ"ש 9957/06/11 לקביעת הסדרי
ראיה עם ילדיו.

ב. ביום 28/1/13, ובמסגרת תמ"ש 9957/06/11, נפגשתי עם הילדים
בלשכתי.

ג. ביום 28/4/13 הגיש התובע תובענה בתמ"ש 49682/04/13 לביטול זמני
של מזונות הילדים בשל סירובם להיפגש עמו.

ד. ביום 23/2/14 ניתן תוקף של פסק דין להסכמות הצדדים אשר כללו
מחיקת התובענה שבתמ"ש 49682/04/13, וכן על שילוב הצדדים
במסגרת תמ"ש 9957/06/11 בהליך טיפולי לחידוש הקשר שבין האב
לבין ילדיו.

4. ביום 15/7/14 הגיש התובע את התובענה שבפני, בה עתר לביטול ולחילופין
להפחתת חיובו במזונות ילדיו מאחר ואלו מסרבים לקשר עמו.

5. לאחר מספר דיונים שהתקיימו וכן תסקירים שהוגשו לתיק, הודיעו באי כוח
הצדדים ביום 4/7/16 כי הם מבקשים כי בית המשפט ייתן את פסק דינו על
סמך החומר שנימצא בתיק לאחר הגשת סיכומים תוך שהם מוותרים על
שלב ההוכחות.

6. ביום 19/7/16 הגיש התובע את סיכומיו, וביום 5/9/16 הגישה הנתבעת את סיכומיה.

טענות הצדדים :

7. לטענת התובע יש להורות על ביטול המזונות ולחילופין, על הקטנתם נוכח סירובם של הילדים להיות עמו בקשר, וזאת חרף ההליך הטיפולי הממושך שהוא עבר.

לשיטתו של התובע מדובר בסרבנות קשה של הילדים, כאשר אמם - הנתבעת תורמת לכך. נוכח הניכור ההורי, בשים לב לגיל הילדים, מרידתם חרף העובדה כי עשה כל שנתבקש ממנו לצורך חידוש הקשר, אין מנוס מביטול המזונות.

8. לטענת הנתבעת, אין ספק כי התובע עשה כברת דרך ארוכה בניסיונו לרפא את "תחלואות העבר", אולם אין להורות על ביטול המזונות ואף לא על הקטנתם, שכן אין לתלות את האשם בילדים אלא בהתנהגותו האלימה בעבר של התובע כלפי הנתבעת- התנהגות לה היו הילדים עדים. לשיטת הנתבעת אין מדובר בניכור הורי ובהסתה, וכי נוכח חוויות העבר הקשות של הילדים, על התובע להבין את נפש ילדיו.

המסגרת הנורמטיבית:

9. הפסיקה הכירה באפשרות להקטין ואף לבטל מזונות ילד במקרה של סרבנות קשה ו " ילד מורד", וזאת במקרים המתאימים והחריגים, ומתוך הבנה כי מדובר בצעד קיצוני אשר ככלל יש להימנע ממנו. (ראה לעניין זה ע"א 1741/93 אזולאי נ' אזולאי, ע"א 425/68 משכיל לאיתן נ' משכיל לאיתן, פ"ד כ"ג (1) 309, ע"א 66/84 למברג נ' למברג, פ"ד לח) 315 (3), ע"א 1880/94 קטן נ' קטן פ"ד מט (1) 215).

10. חברי, סגן הנשיא, כבוד השופט שילה, מנה בפסק דינו מיום 27/5/15 בתמ"ש 29511/09/13 את השיקולים שעל בית המשפט לשקול בדונו בשאלת ביטול מזונות לילד מרדן:

א. ביטול המזונות יעשה במקרים קיצוניים ונדירים , ויש לשקול תמיד חלופה מתונה יותר כגון הקטנת המזונות.

ב. האם סרבנות הקשר נובעת אך ורק מרצונו האמיתי והעצמאי של הילד או שקיימת אשמה ההורה למצב שנוצר.

ג. האם ההורה נקט בכל הנדרש לצורך חידוש הקשר.

ד. האם ביטול המזונות עלול לגרום לסיכול הסיכוי לחידוש הקשר.

ה. מה תהא השפעת ביטול המזונות על אפשרות קיומם הסביר של הילדים.

11. לשיקולים שמנה חברי השופט שילה בפסק דינו לעיל, יש להבנתי להוסיף שני שיקולים נוספים- גילו של הילד ומקור החובה לזון אותו.

לטעמי , ככל שהילד מתבגר , מצופה ממנו , חרף הקושי הטמון בכך, כי לא ייקח צד בסכסוך שבין הוריו וינהג בכבוד בשני הוריו וישמור עם שניהם על קשר. ולכן, ככל שמדובר בילד קטין אך בוגר יותר בשנותיו, יקשה פחות על בית המשפט לבטל את מזונותיו במקרה של סרבנות קשר.

ככל שמדובר בילד שבגר ומלאו לו 18 שנים , ומקור החובה של ההורה לזון אותו הינו מכוח החוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט -1959 ולא מכוח הדין האישי, הרי שיקל על בית המשפט לבטל את מזונותיו במקרה של סרבנות קשר .

נקודת המוצא של סעיף 5 לחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות) היא כי בכל הקשור לילד בגיר אין הורה חייב במזונותיו אלא בהתקיים התנאים המצטברים המפורטים בסעיף. להבנתי, אין המדובר ברשימה סגורה של תנאים , ואינני מוצא כל הצדקה ערכית לכך שהורה יזון את בנו הבגיר שעה שזה מסרב לקשר עמו.

יתרה מזו, החשש כי ביטול המזונות יותיר את הילד המסרב לקשר ללא אמצעי מחייה , איננו מתקיים במקרה של ילד בגיר כפי שיכול ויתקיים במקרה של ילד קטין.

דיון והכרעה:

12. כאמור לעיל, הצדדים ויתרו על קיום דיון הוכחות, תוך מתן הסכמתם כי פסק הדין יינתן בהתבסס על החומר שנמצא בתיק.

13. לאחר שעיינתי באשר הוגש לתיק, ונוכח תסקירי העו"ס אשר הוגשו במסגרת ההליכים בתיק, להלן התמונה המשתקפת:

א. האב- התובע שיתף פעולה עם הגורמים הטיפוליים לצורך חידוש הקשר עם הילדים.

ראה לעניין זה תסקיר העו"ס מיום 29/10/15 עת ציינה העו"ס כי " ראשית אנו מברכים את האב על קבלת סיוע מקצועי ותקווה שימשיך בהליך הטיפולי. כפי שצוין בסיכום הטיפול, האב נמצא בטיפול מאז 19/2/15, הגיע למפגשים שבועיים, בטיפול שיתף פעולה באופן מלא, גילה מוטיבציה אמיתית לפגוש את ילדיו ולדאוג לכל צרכיהם....."

ראה לעניין זה גם האמור בפתיח של סיכומי הנתבעת כי " אין ספק כי התובע עשה כבוד דרך ארוכה בניסיונו לרפא את.....".

ב. אם- הנתבעת נמצאת בהליך טיפולי במסגרת המרכז לאלימות במשפחה.

ראה לעניין זה תסקיר העו"ס לסדרי דין מיום 4/7/16 עת ציינה העו"ס כי " XXX מגיעה לפגישות טיפוליות באופן סדיר, משתפת פעולה באופן מלא וניכר התקדמות בטיפול. לאחרונה עולים תכנים טראומטיים במיוחד עקב אלימות שחווה בזוגיות עם התובע. ניכר כי XXX בתחילת הדרך הטיפולי וידרש הליך טיפולי מתמשך ומעמיק..."

ג. XXX- מתנגד בתוקף לפגוש את אביו , ואף סירב לקחת חלק בהליך טיפולי.

ראה לעניין זה תסקיר העו"ס לסדרי דין מיום 29/10/15 עת ציינה העו"ס כי " ...מתנגד בתוקף לפגוש את אביו. לדבריו , כאשר רשויות הרווחה מעלים נושא חידוש הקשר , הוא נתקף בזיכרונות ילדות קשים וטראומטיים.....בהמשך לדבריו המלצנו לXXX על הליך טיפולי בעניין עיבוד טראומות הילדות, הקטין סירב...."

ד. הבת XXX- מתנגדת בתוקף לקשר עם אביה , ואף מסרבת לקחת חלק בהליך טיפולי.

ראה לעניין זה תסקיר העו"ס לסדרי דין מיום 4/7/16 עת ציינה העו"ס כי " היא הביעה כעס רב על ניסיון של התובע ליצור קשר עימה או לקבל מידע עליה...כל התנהלות של התובע במשך שנים נחות כהתנהגות אלימה, כניסיון להמשיך לפגוע בה ובאחיה...XXX מסרבת בתוקף להצטרף לטיפול XXX מסרה כי תיעזר בטיפול כשהיא תחליט על כך...."

ה. עמדת הגורמים המטפלים כפי שזו באה לידי ביטוי בתסקיר העו"ס מיום 4/7/16 היא "כי לא מדובר בהסתה נגד האב, לא מדובר בילדים סרבני קשר , אלא מדובר בילדים שמגיבים לנתבע באופן מסוים בהמשך לטראומות שחוו ממנו".

אני ער לטענת האב כי הילדים מוסתים על ידי האם, אולם נוכח ויתור הצדדים על חקירת העו"ס על תסקירה, מצאתי לאמץ את המפורט בהם. כבר נקבע בפסיקה, כי משקלו של תסקיר עו"ס לסדרי דין, המוגש לבית המשפט לענייני משפחה, דומה לחוות דעת מומחה מטעם בית המשפט .

(ראה לעניין זה: ע"א 3554/91 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה (מיום 9.10.1991), בעמ 4259/06 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה (מיום 3.7.2006) בעמ 5072/10 פלוני נ' פלונית (מיום 26.10.2010),

כב' השופטת עליסה מילר תמש (ת"א) 4745-07-12 א. ג נ' א. ג (מיום 16.12.2012).

אוסוף כי מסקנת הגורמים המטפלים כי אין מדובר במקרה דן בהסתה של האם, עולה בקנה אחד עם החלטתי מיום 14/4/13 בתמ"ש 9957/06/11 לפיה " **כבר בשלב זה ולאחר ששמעתי את הקטינים ובשים לב לגילם של הקטינים ובשים לב לאישיותם, סבורני כי מדובר בקטינים דעתנים אשר רצונם כעת שלא להפגש עם אביהם מנותק מהשפעה כזו או אחרת של אמם.**"

ו. בתסקירה האחרון, המליצה העו"ס לסדרי דין שלא לחייב את הילדים בטיפול או בקשר עם הנתבע, ואף ציינה כי המשך ההליכים המשפטיים פוגע בילדים ובטובתם.

ראה לעניין זה דברי העו"ס בתסקירה מיום 4/7/16 כי " **עקב נסיבות משפחתיות קשות, אלימות בתוך המשפחה, בגינה הנתבע ריצה עונש מאסר, בשל עמדת הקטינים, אשר במשך שנים מסרבים לכל קשר עם אביהם, אין אנו רואים להמשיך ולחייב את הקטינים לטיפול או קשר עם התובע.**"

14. משקיבלתי את עמדת הגורמים המקצועיים כמפורט לעיל כי אין מדובר בילדים שמוסתיים על ידי אמם- התובעת, אלא בילדים שסירובם לקשר עם אביהם היא תגובה לטראומות אותן חוו מהנתבע ביחסו כלפי אמם, יש לבחון את הנפקות של מסקנה זו, אם בכלל, על מזונותיהם.

15. נוכח קביעתי לעיל כי סירוב הילדים לקשר עם אביהם היא תגובה לטראומות אותן חוו מהנתבע בעבר, סבורני כי לא קיימת הצדקה לביטול מזונותיהם ואף לא להקטנתם כל עת טרם בגרו וטרם מלאו להם 18 שנים.

כידוע, ייתכנו מקרים בהם על אף סירובו של קטין לפגוש את הורו, עדיין לא יוכרז " כבן מורד", וזאת כאשר לא ניתן לתלות את האשם בקטין, וכאשר הנסיבות מצביעות על צידוק לסרבנות. **ראה לעניין זה ע"מ (ירושלים) 513/09 פלונית נ' פלוני.**

אכן , וכפי שציינתי לעיל, התובע עבר כבר דרך ארוכה תוך לקיחת חלק בהליך טיפולי, ועל כך הערכת הרבה אליו. יחד עם זאת, על האב להפנים כי תהליך החלמתו של קטין מטראומות אותן חווה בעבר הינו תהליך ארוך שלעיתים נושא פרי ולעיתים לא. בכל מקרה , אין להטיל את " האשם" בכישלון תהליך חידוש הקשר לפתחו של הקטין עת הקשר נותק מפאת מעשיו של האב , ואין להוסיף לו על טראומת העבר גם פגיעה עכשווית בדמות ביטול מזונותיו.

16. אין מחלוקת עובדתית כי האב הורשע בגין עבירת אלימות כלפי אם הילדים ואף הושת עליו עונש של שנת מאסר בפועל.

מתסקיר העו"ס שהוגשו לתיק, עולה כי ההתנהגות האלימה של האב כלפי האם גרמה לילדים טראומה שבעטיה מסרבים הם לקשר עם אביהם. עוד עולה מהתסקיר כי הילדים אינם מוסתים על ידי אמם. על הורה שנוהג באלימות כלפי משנהו , וכך גם על התובע, לקחת בחשבון כי התנהגות פסולה זו יכול ותשפיע על הקשר שלו עם ילדיו אף ללא הסתה מצד ההורה המוכה. וכן עליו להבין כי לעיתים יהא זה מאוחר מידי לשקם את יחסיו עם ילדיו באופן שאת "הגלגל" לא ניתן יהא להשיב לאחור.

17. יחד עם זאת, ונוכח ההליך הטיפולי המשמעותי והממושך שעבר האב, ונוכח סירובם של הילדים לקחת חלק בהליך טיפולי, לא יהא זה נכון לחייב את האב במזונותיהם גם לאחר הגיעם לבגרות ולגיל 18 שנים.

18. כאמור לעיל, יש לעשות הבחנה בין ילד קטין המסרב לקשר עם ההורה לבין ילד בגיר המסרב לקשר, כאשר עם האחרון יש להחמיר . אינני כופר בזכותו המשפטית של ילד בגיר שלא להיות בקשר עם מי מהוריו בשל משקעי העבר, אולם "מימוש זכות" זו יכול ותשמוט מתחת רגליו של אותו ילד בגיר את זכאותו למזונותיו מאותו הורה.

19. במקרה דנן, מלאו לבן 18 XXX שנים בחודש 0/2016 והוא עומד בפני גיוס לצה"ל. אין מחלוקת עובדתית כי XXX לא רק שסירב לאורך כל הדרך לקשר עם אביו, אלא הוא גם סירב לקחת חלק בהליך טיפולי שיכול והיה מוביל בסופו של יום לחידוש הקשר .

משחובתו של התובע לזון את הבן XXX הינה מכוח החוק לתיקון דיני משפחה (מזונות) , ומשנקודת המוצא בחוק הינה כי אין אב חייב במזונותיו של ילדו הבגיר אלא בהתקיים תנאים מצטברים, אינני סבור כי משסרב הבן XXX לקחת חלק בהליך טיפולי , על התובע להמשיך ולזון אותו. משבגר הבן XXX ומשעתיד הוא להתגייס לצה"ל, לא קיים חשש כי ביטול מזונותיו יותירו אותו ללא אמצעי קיום. כמו כן, נהיר כי לא יהא בפסק דיני זה כדי להשפיע על הקשר העתידי שבין הבן הבגיר לבין האב שעה שהבן גמר אומר בליבו שלא לעשות כן.

20. באשר לבת XXX שכיום הנה כבת 16 שנים, אני תקווה כי תמצא את כוחות הנפש להתחיל במסע טיפולי לחידוש הקשר עם אביה , שאם לא כן יוכל האב , בהגיע הבת לגיל 18 שנים, לעתור בתובענה מתאימה לביטול מזונותיה .

סיכום:

21. אשר על כן , הנני מורה כדלקמן :

א. התובע פטור מתשלום מזונות הבן XXX החל מחודש 0/2016, עת מלאו לו 18 שנים. ככל שהבן XXX יחדש את הקשר עם אביו או ייקח חלק בהליך טיפולי לצורך חידוש הקשר, יוכל הוא לעתור בהליך מתאים למזונותיו.

ב. התובע ימשיך וישלם את מזונות הבת XXX וזאת עד הגיעה לגיל 18 שנים או עד לסיום לימודיה התיכוניים (ע"פ המאוחר בין השניים) , וככל שלא תחדש קשר עם אביה או ככל שלא תיקח חלק בהליך טיפולי לצורך חידוש הקשר, יוכל התובע לעתור בהליך מתאים לביטול מזונותיה במהלך שירותה הצבאי ו/או הלאומי.

ג. בנסיבות העניין אינני עושה צו להוצאות.

22. הנני מתיר את פרסום פסק הדין ללא שמות הצדדים וללא פרטים מזהים.
המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים ותסגור את התיק.

ניתן היום, י"א אלול תשע"ו, 14 ספטמבר 2016, בהעדר הצדדים.